

ΕΚΦΡΑΣΗ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΓΝΩΜΗΣ

Το από ... πληρεξούσιο της αλλοδαπής εταιρίας υπό την επωνυμία «.....» έχει το ακόλουθο περιεχόμενο :

« ...».

Επί τη βάσει του προεκτεθέντος περιεχομένου του ως άνω πληρεξουσίου, **ερωτάται** εάν ο, δικηγόρος Αθηνών, είναι ή όχι νόμιμος εκπρόσωπος της ανωτέρω εταιρίας και, σε αποφαστική περίπτωση, ποια ήταν η έννομη σχέση του με την εταιρία αυτή.

Ι. ΠΡΟΟΙΜΙΟ

Προς απάντηση στο ερώτημα αυτό, απαιτείται θεμελιωδώς να γίνει διάκριση εννοιολογικώς, μεταξύ αφενός του νομίμου εκπροσώπου νομικού προσώπου, (ήτοι κατά την έννοια των ΑΚ 68, 70 και 71), αφετέρου του αντιπροσώπου τινός (ήτοι κατά την έννοια της ΑΚ 211), εκ τρίτου του πληρεξουσίου (κατά την έννοια της ΑΚ 216) και εν τέλει του εντολέως/εντολοδόχου (ήτοι κατά την έννοια της ΑΚ 713). Τούτο, διότι όλα τα ανωτέρω νομικά μορφώματα εμφανίζονται *prima facie* να αλληλοεπικαλύπτονται, ενώ όπως θα καταδειχθεί στη συνέχεια, το καθένα από αυτά διαχωρίζεται εννοιολογικώς από τα άλλα, πράγμα βεβαίως αναγκαίως αναμενόμενο από ένα νομοθέτημα συνεπέστατο νομοτεχνικώς όπως ο Αστικός Κώδικας, (καρπός πολύχρονης συνεργασίας άριστων νομικών¹), στα πλαίσια του οποίου κάθε θεσμός διακρίνεται ξεκάθαρα από όλους τους υπόλοιπους χωρίς καμιά απολύτως εξαίρεση, ακριβώς επειδή καθένας από αυτούς υφίσταται προκειμένου να

¹ Βλ. **Σημαντήρα**, ΓενΑ, (έκδ. 1980), περιθ. αριθ. 20 σελ. 16 επ.

ρυθμίσει συγκεκριμένη βιοτική σχέση, που διαφέρει από όλες τις υπόλοιπες τις οποίες επίσης ρυθμίζει ο Κώδικας².

² Επισημαίνεται στο σημείο τούτο, ότι η επιστήμη του *usus modernus pandectarum* στο τέλος του 18^{ου} αιώνα είχε καταλήξει σε αποτελμάτωση. Ο Savigny, ηγέτης της ιστορικής σχολής, οδήγησε τη γερμανική επιστήμη στο ν' αποδεχθεί ένα ρωμαϊκό (ιουστινιάνειο) δίκαιο, αποκαθαρμένο από τα τοπικά δίκαια των γερμανικών χωρών και το κανονικό δίκαιο. Εξ άλλου, η αδυναμία δημιουργίας ενός ενιαίου γερμανικού αστικού δικαίου, επέβαλε τη χρησιμοποίηση και επεξεργασία του ρωμαϊκού δικαίου, ως συνδετικού κρίκου μεταξύ των τοπικών δικαίων. Επακολούθησε γενική δογματική άνθηση και ειδικότερα δημιουργία γενικών αρχών του δικαίου, από την αποκληθείσα επιστήμη των πανδεκτών (Βλ. **Γαζή**, Η σύγκρουσις των δικαιωμάτων, έκδ. 1959, § 3 σελ. 18 επ.). Η γερμανική νομική επιστήμη του 19^{ου} αιώνα επιδίωξε και επέτυχε τη δομή αρτίου συστήματος και διάπλαση κανόνων αυστηρής νομικής ακρίβειας (**Γαζής**, ΓενΑ, έκδ. 1970, § 3 (I, 2) σελ. 18). Τα δόγματα και γενικότερα η θεωρητική ενασχόληση των πανδεκτιστών εισήχθησαν και στην Ελλάδα, λόγω της ομοιότητας του βυζαντινού δικαίου, (το οποίο εισήχθη και στη χώρα μας με το οικείο διάταγμα της 23-2-1835), προς το ρωμαϊκό δίκαιο που ίσχυε στη Γερμανία. Άρτια ερμηνεία και ικανοποιητική εφαρμογή του προϊσχύσαντος βυζαντινορρωμαϊκού δικαίου θα ήταν απολύτως αδύνατη, χωρίς προσφυγή στην επιστήμη των πανδεκτών. Με τον τρόπο αυτόν, πολιτιστική κατάκτηση του γερμανικού έθνους (δηλ. η δημιουργία εννόμων μορφωμάτων και βασικών αρχών του αστικού δικαίου), έγινε αποδεκτή από το ελληνικό έθνος, κάτι που αποτελεί γενικότερο φαινόμενο σε συγγενείς πολιτισμούς (**Γαζής**, Η σύγκρουσις των δικαιωμάτων, § 3 V 3 σελ. 28-29 και υποσημ. αριθ. 52. **Ο ίδιος**, ΓενΑ, § 3 σελ. 18. **Παπαστερίου**, ΓενΑ, έκδ. 1994, περιθ. αριθ. 41. **Πετρόπουλος**, Ιστορία και εισηγήσεις του ρωμαϊκού δικαίου, έκδ. 1955, § 74 σελ. 634 υποσημ. αριθ. 1 και § 44 I.9 σελ. 382. **Ζέπος**, Η νεωτέρα ελληνική επιστήμη του αστικού δικαίου, έκδ. 1954, σελ. 21 επ. **Πανταζόπουλος**, Από της «λογίας» παραδόσεως εις τον αστικόν κώδικα, έκδ. 1947, ιδίως σελ. 245 επ. και σελ. 272 επ. **Μπαλής**, Η κατά πλάνην εν Ελλάδι εφαρμογή αστικού δικαίου μηδέποτε εισαχθέντος, στις «Μελέτες επί του ισχύοντος αστικού δικαίου», έκδ. 1938, σελ. 141 επ. και ιδίως σελ.λ 152 επ. **Σόντης**, ΝΔικ Δ/1948, σελ. 193 επ., όπου και περαιτέρω παραπομπές. **Παπαρηγόπουλος**, Το εν Ελλάδι ισχύον αστικόν δίκαιον, (Γενικά Αρχαί), έκδ. 1889, Εισαγωγή, σελ. 3 επ. και ιδίως § 31 σελ. 49 επ. **Απ. Γεωργιάδης**, ΓενΑ, έκδ. 2002, § 7 περιθ. αριθ. 11-13, σελ. 85-86. **Παπαχρήστος**, Κοινωνιολογία του δικαίου, έκδ. 1999, Κεφ. Τρίτο § 2.4.3.1., σελ. 122). Κατά την εκπόνηση δε του Ελληνικού Αστικού Κώδικα, η Επιτροπή έκρινε ότι 1) ορισμένα τμήματα του γερμανικού Αστικού Κώδικα, τα οποία αποδίδουν τη διδασκαλία του δικαίου των πανδεκτών, άρμοζαν κάλλιστα και στη χώρα μας και 2) ο γερμανικός Αστικός Κώδικας, καθώς και τα περίφημα *motive* αυτού, περιέχουν πράγματι το απόσταγμα της επιστήμης και της δογματικής διδασκαλίας του δικαίου των πανδεκτών (**Μπαλής**, Λόγος κατά την τελετή της 15-3-1940, στον Αστικό Κώδικα, Επιμέλεια Αχ. Βαβαρέτου, έκδ. 1963, σελ. 19. **Ο ίδιος**, Υπόμνημα επί του τελικού σχεδίου του ΑΚ, στο ίδιο βιβλίο, σελ. 36. **Ταμπακόπουλος**, τότε Υπουργός Δικαιοσύνης, Λόγος κατά την ίδια τελετή, στο ίδιο βιβλίο, σελ. 12. Βλ. και **Παπαντωνίου**, Το δικαίωμα, στο συλλογικό έργο «Εισαγωγή στο Αστικό Δίκαιο», έκδ. 1993, § 5 ΕΕ σελ. 195, ο οποίος υποστηρίζει ότι το άρθρο 1000 του ελληνικού ΑΚ προσδιορίζει το περιεχόμενο της κυριότητας κατά τη διδασκαλία του Windscheid και ότι το άρθρο 1001 εδάφ. β' του ίδιου Κώδικα αξιοποίησε τη συναφή διδασκαλία του Jhering. Ο ίδιος συγγραφέας αναφέρει και ότι σήμερα, η περί της εννοίας του δικαιώματος επικρατούσα γνώμη ακολουθεί κυρίως της διδασκαλία του πανδεκτιστή Regelsberger (ανωτ.). Δεν είναι εξ άλλου τυχαίο, το ότι ορισμό της κυριότητας δεν περιέχει ο Ελληνικός Αστικός Κώδικας, όπως δεν περιείχε και το ρωμαϊκό δίκαιο (**Τούσης**, ΕμπρΔ, έκδ. 1966, § 64 στο κείμενο και στην υποσημείωση αριθ. 2, σελ. 249). Το συναγόμενο συμπέρασμα είναι ότι και στην Ελλάδα έχουν εισαχθεί οι γενικές αρχές του δικαίου, αλλά και άλλα έννομα μορφώματα, όπως αυτά είχαν εννοιολογικά διαμορφωθεί από τους γερμανούς πανδεκτιστές. Η εντεύθεν απορρέουσα τελική παραδοχή είναι αυτόθροη : η ελληνική έννομη τάξη δεν στηρίζεται ακριβώς στους θεσμούς του ρωμαϊκού δικαίου, όπως το δίκαιο τούτο τους εγνώριζε, παρά σε διανοητικές συλλήψεις των γερμανών πανδεκτιστών, οι οποίες βασίσθηκαν με στους ρωμαϊκούς νομικούς θεσμούς, όμως θεμελίωσαν περαιτέρω διανοήματα, ανάγοντας την ειδική ρύθμιση των ρωμαίων σε γενική αρχή. Η ρωμαϊκή νομική σκέψη, δεν είχε φθάσει αφαιρετικά, από την υλική πραγματικότητα στο διάνοημα. Οι

II. ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΥΣΗ ΝΟΜΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΟΥ

Με τις διατάξεις των άρθρων 68, 70 και 71 του ΑΚ εισήχθη στο ελληνικό ιδιωτικό δίκαιο η θεωρία του «*βουλευτικού οργάνου*». Σύμφωνα με τη θεωρία αυτή, το νομικό πρόσωπο, (ως παρουσιάζον αναλογία προς ό,τι συμβαίνει επί φυσικών προσώπων,, τα οποία διά του εγκεφάλου, ως οργάνου αυτών, σχηματίζουν ιδία βούληση, που – με άλλα όργανά τους – την εξωτερικεύουν) έχει και τούτο ιδία αυτοτελή βούληση. Η βούληση αυτή σχηματίζεται και εκδηλώνεται με τα όργανα αυτού, δηλαδή μέσω ορισμένων προς τούτο προβλεπόμενων φυσικών προσώπων (η «*οργανική θεωρία*», κατά διαφορετική ονομασία). Η βούληση και οι πράξεις των φυσικών αυτών προσώπων, διενεργούμενες υπό την ιδιότητά τους αυτή, (δηλαδή ως οργάνων του νομικού προσώπου και εντός των ορίων της προς τούτο εξουσίας τους ή κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους), αποτελούν κατά το νόμο αυτήν ταύτην την βούληση και τις πράξεις του νομικού προσώπου. Δηλαδή, κατά τη θεωρία αυτή, το νομικό πρόσωπο δεν αντιπροσωπεύεται από τα όργανα αυτού, (τα όργανα δηλαδή αυτά δεν είναι αντιπρόσωποι του νομικού προσώπου, κατά την έννοια του άρθρου 211 ΑΚ³, παρά) οι κατά νόμο εκπρόσωποι αυτού, διά μέσου των οποίων σχηματίζει δική του βούληση και ενεργεί. Εξ άλλου, το νομικό πρόσωπο δεν αναπτύσσει δραστηριότητα μόνο με τα όργανά του, ήτοι τους νομίμους εκπροσώπους αυτού. Όπως ακριβώς συμβαίνει με τα φυσικά πρόσωπα, τα νομικά πρόσωπα έχουν τη δυνατότητα να ενεργούν και με άλλες οντότητες (φυσικά ή νομικά πρόσωπα), τις οποίες διορίζουν τα όργανά του. Τοιαύτες οντότητες είναι (και) οι αντιπρόσωποι του νομικού προσώπου, οπότε – ως προς τις ενέργειες των τελευταίων – δεν ισχύουν οι γενικές διατάξεις περί νομικών προσώπων (ΑΚ 70 και 71), παρά οι γενικές διατάξεις περί αντιπροσωπεύσεως (ΑΚ 211 επ.)⁴.

πανδεκτιστές πρώτοι διατύπωσαν τη θεωρία περί δικαιωμάτων, επηρεάζοντας με τη διδασκαλία τους, όχι μόνο την ελληνική νομική σκέψη, αλλά – και τούτο έχει κυρίως σημασία – και την ελληνική πραγματικότητα, αφού οι διανοητικές συλλήψεις τους είτε αποτέλεσαν κανόνες του ελληνικού ιδιωτικού δικαίου είτε χρησιμοποιήθηκαν για την ερμηνεία των κανόνων αυτών (βλ. **Παπαστερίου**, ανωτ., περιθ. αριθ. 41). Κυρίως με τη διδασκαλία του Windscheid, η «*actio*», που αποτελούσε τη βάση του ρωμαϊκού νομικού συστήματος αντικαταστάθηκε στο σύγχρονο αστικό δίκαιο από την έννοια «δικαίωμα» (**Παπαντωνίου**, ανωτ., σελ. 194. **Μπέης**, Προσφώνηση στον Λ. Ντάσιο, ΕΕργΔ 1996, σελ. 692 επ.).

³ Κατά την αντίθετη, (αποκαλούμενη «*θεωρία της αντιπροσωπεύσεως*», την οποία **δεν** υιοθέτησε ο Αστικός Κώδικας), το νομικό πρόσωπο έχει μεν ικανότητα δικαίου, (όπως και το φυσικό πρόσωπο, δηλαδή το νομικό πρόσωπο για το δίκαιο θεωρείται ως οντότης υφισταμένη στον φυσικό κόσμο), όμως στερείται της ικανότητας να έχει ιδία βούληση και συνεπώς στερείται και της ικανότητας να έχει νομική δράση. Στη δράση αυτή το νομικό πρόσωπο προβαίνει αποκλειστικώς με (εκούσιο, άμεσο ή έμμεσο) αντιπρόσωπο (**Σημαντήρας**, ανωτ., περιθ. αριθ. 448 σελ. 275. **Απ. Γεωργιάδης**, ανωτ., § 13 περιθ. αριθ. 7, σελ. 165. **Παπαντωνίου**, Γενικές αρχές, έκδ. 1983, § 31 σελ. 144).

⁴ **Σημαντήρας**, ανωτ., περιθ. αριθ. 448, 449 και 450 σελ. 275-277. **Απ. Γεωργιάδης**, ανωτ., § 13 περιθ. αριθ. 6 έως και 10, σελ. 165-166. **Παπαντωνίου**, ανωτ., § 31 σελ. 144-145.

Υπό τα δεδομένα αυτά, οι νόμιμοι εκπρόσωποι (τα όργανα) νομικού προσώπου διακρίνονται σαφώς από τους (εκούσιους άμεσους) αντιπροσώπους αυτού : οι πρώτοι, (όντες κατά νόμο ένα και το αυτό με το νομικό πρόσωπο, ο εγκέφαλος αυτού), αποτελούν όργανα του νομικού προσώπου, με τα οποία σχηματίζεται η βούλησή του και διενεργούνται οι πράξεις του· οι δεύτεροι, αντιθέτως, αποτελούν οντότητες, πλήρως διακρινόμενες από το νομικό πρόσωπο, χρησιμεύουσες μόνο προκειμένου να εκτελέσουν εντολές των οργάνων του συγκεκριμένου νομικού προσώπου, προς κατάρτιση δικαιοπραξιών, τα αποτελέσματα των οποίων θα επέλθουν αμέσως στην περιουσία του νομικού προσώπου, (ως αντιπροσωπευομένου και εντολέως).

III. ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΥΣΗ – ΠΛΗΡΕΞΟΥΣΙΟΤΗΤΑ - ΕΝΤΟΛΗ

1. **Άμεση και εκούσια αντιπροσώπευση.** Κατά την έννοια του άρθρου 211 ΑΚ, η (άμεση και εκούσια) αντιπροσώπευση είναι δικαιικός μηχανισμός, δυνάμει του οποίου παρέχεται σε κάποιον η έννομη δυνατότητα να συμβληθεί μέσω άλλου (του αντιπροσώπου)⁵ χωρίς δηλαδή τον μηχανισμό αυτόν, θα ήταν νόμω απαραίτητη η παρουσία τινός κατά τη σύναψη συμβάσεως, ως συμβαλλομένου, προκειμένου να καταρτισθεί η σύμβαση αυτή.

⁵ **Σημαντήρας**, ανωτ., περιθ. αριθ. 920 σελ. 620-621. **Δωρής**, ανωτ., υπό το άρθρο 211 περιθ. αριθ. 8 σελ. 350. Βλ. και **Απ. Γεωργιάδη**, ανωτ., § 46 περιθ. αριθ. 1 σελ. 585, ο οποίος αποκαλεί την άμεση αντιπροσώπευση «θεσμό», καθώς και **Ernst Rabel** (Gesammelte Ausfätze IV 1971, σελ. 492), ο οποίος τη χαρακτηρίζει «νομικό θαύμα».

2. Πληρεξουσιοδότηση. Κατά το άρθρο 216 ΑΚ, η εξουσία (άμεσης⁶ και εκούσιας⁷) αντιπροσώπευσης παρέχεται με τη σχετική δικαιοπραξία (πληρεξουσιοδότηση). Με την πληρεξουσιοδότηση δηλαδή, νομιμοποιείται ο αντιπρόσωπος απέναντι των τρίτων, όταν επιχειρεί στο όνομα του αντιπροσωπευόμενου συγκεκριμένη δικαιοπραξία, να καθίσταται ο αντιπροσωπευόμενος ο άμεσος φορέας των εννόμων συνεπειών της δικαιοπραξίας αυτής (δικαιωμάτων και υποχρεώσεων)⁸. Πρόκειται για μονομερή, κατά κανόνα άτυπη⁹, απευθυντέα και ληψιδεή δικαιοπραξία¹⁰. Ο νόμος χρησιμοποιεί τον όρο «πληρεξουσιότητα» και προκειμένου να χαρακτηρίσει και τη δικαιοπραξία, με την οποία παρέχεται και η εξουσία για αντιπροσώπευση¹¹.

3. Εντολή. Κατά την έννοια της ΑΚ 713, είναι η σύμβαση, με την οποία ο εντολοδόχος (οφειλέτης) υποχρεώνεται να διεξάγει χωρίς αμοιβή την υπόθεση που του έχει αναθέσει ο εντολέας (δανειστής)¹².

4. Μετά την εννοιολογική οριοθέτηση των ανωτέρω εννόμων μορφωμάτων, θα επιχειρήσουμε στη συνέχεια τη διάκριση καθενός από αυτά, με καθένα από τα άλλα. Η διάκριση αυτή θα συντελεσθεί με βάση τη λειτουργία τους, κατά τη συμπλοκή τους στις συναλλαγές. Από τη

⁶ Ο Αστικός Κώδικας ρυθμίζει ρητώς μόνο την άμεση και εκούσια αντιπροσώπευση, στην οποία δίδει το περιεχόμενο που προεκτέθηκε (**Μπαλής**, ΓενΑ, έκδ. 1964, § 107). Άλλη μορφή της αντιπροσώπευσης είναι η **έμμεση αντιπροσώπευση**, την οποία ο Κώδικας δεν προβλέπει μεν ρητώς,

[ενώ τη ρυθμίζει ο ΕμπΝ, ειδικώς επί παραγγελιοδόχου πωλήσας, στα άρθρα 90, 91 και 669 αυτού (**Δωρής**, στον ΑΚ των Γεωργιάδη/Σταθόπουλου, υπό το άρθρο 211 περιθ. αριθ. 24 σελ. 355. **Παπαντωνίου**, ανωτ., § 78 ΙΙ σελ. 464)], όμως προϋποθέτει ότι υπάρχει, γεγονός το οποίο συνάγεται από το άρθρο 211 § 1 σε συνδυασμό με το άρθρο 212 αυτού (**Απ. Γεωργιάδης**, ανωτ., § 46 περιθ. αριθ. 7 σελ. 586-587). Έμμεση είναι η αντιπροσώπευση, όταν ο αντιπρόσωπος επιχειρεί τη δικαιοπραξία στο όνομά του, γι' αυτό και τα έννομα αποτελέσματα αυτής επέρχονται στο πρόσωπό του κι όχι στο πρόσωπο του αντιπροσωπευόμενου· ο αντιπρόσωπος όμως, βάσει ειδικής εσωτερικής έννομης σχέσης που τον συνδέει με τον αντιπροσωπευόμενο (λ.χ. η έννομη αυτή σχέση μπορεί για παράδειγμα να αφανής εταιρία, της οποίας εμφανής εταίρος είναι ο αντιπρόσωπος, αφανής δε ο αντιπροσωπευόμενος), έχει ενοχική (μόνον) υποχρέωση να μεταβιβάσει τα κτηθέντα από τη δικαιοπραξία στον αντιπροσωπευόμενο (**Μπαλής**, ανωτ., § 107. **Σημαντήρας**, ανωτ., περιθ. αριθ. 923 σελ. 622. **Απ. Γεωργιάδης**, ανωτ., § 46 περιθ. αριθ. 7 σελ. 586-587. **Σπυριδάκης**, ΓενΑ, έκδ. 1985, § 307β υπό β' σελ. 775. **Παπαντωνίου**, ανωτ., § 78 ΙΙ σελ. 464. **Παπαχρήστος**, ΓενΑ, έκδ. υπό το άρθρο 211 § 2 σελ. 525. **Δωρής**, ανωτ., υπό το άρθρο 211 περιθ. αριθ. 24 σελ. 354-355).

⁷ Προς διάκριση από τη νόμιμη εκπροσώπηση, που απαντάται κυρίως επί ανικάνου για δικαιοπραξία προσώπου (**Παπαντωνίου**, ανωτ., § 78 ΙΙ σελ. 464. **Δωρής**, ανωτ., υπό το άρθρο 211 αριθ. 12 σελ. 351. **Σπυριδάκης**, ανωτ., § 307β σελ. 776. **Απ. Γεωργιάδης**, ανωτ., § 46 περιθ. αριθ. 4 σελ. 586. **Σημαντήρας**, ανωτ., περιθ. αριθ. 925 σελ. 623).

⁸ **Σημαντήρας**, ανωτ., περιθ. αριθ. 974 σελ. 653.

⁹ Βλ. την ΑΚ 217 § 2.

¹⁰ **Παπαντωνίου**, ανωτ., § 80 Ι 1 σελ. 472. **Σπυριδάκης**, ανωτ., § 316β σελ. 784. **Απ. Γεωργιάδης**, ανωτ., § 47 περιθ. αριθ. 2 σελ. 597. **Δεληγιάννης**, Η πληρεξουσιότης εις το παρ' ημίν δίκαιον, (έκδ. 1954), § 16 σελ. 41 επ. **Σημαντήρας**, ανωτ., περιθ. αριθ. 980 σελ. 658. **Παπαχρήστος**, ανωτ., υπό το άρθρο 216 § 4 σελ. 538. **Δωρής**, ανωτ., περιθ. αριθ. 5 σελ. 369.

¹¹ **Παπαντωνίου**, ανωτ., § 80 Ι 1 σελ. 472. **Σπυριδάκης**, ανωτ., § 315 σελ. 783. **Απ. Γεωργιάδης**, ανωτ., § 47 περιθ. αριθ. 1 σελ. 597.

¹² **Ζέπος**, ΕνοχΔ ΕιδΜέρος, (έκδ. 1965), Κεφ. γ' § 15 Ι σελ. 413.

λειτουργική αυτή διάκριση των προκειμένων μορφωμάτων, θα καταδειχθεί πιστεύουμε η ευστοχότατη θέσπισή τους από την επιτροπή συντάξεως του Αστικού Κώδικα, αφού ο καθένας από τους θεσμούς αυτούς συμπληρώνει άριστα τον άλλο, ούτως ώστε να επιτυγχάνεται ο επιδιωκόμενος τελικός σκοπός, ήτοι η διευκόλυνση των συναλλαγών στα πλαίσια κράτους δικαίου.

4.1. (Άμεση εκούσια) αντιπροσώπευση - πληρεξουσιότητα :
Λέχθηκε ανωτέρω, ότι με τον μηχανισμό της αντιπροσώπευσης, δεν είναι απαραίτητο να παρίσταται ο αντιπροσωπευόμενος ενώπιος ενώπιω με τον αντισυμβαλλόμενο του, κατά την κατάρτιση συμβάσεως, προκειμένου να επέλθουν απευθείας στο πρόσωπό του τα συμφωνημένα με αυτήν έννομα αποτελέσματα (δικαιώματα και υποχρεώσεις). Επομένως, χωρίς το μηχανισμό αυτόν, δεν θα ήταν νόμω δυνατόν να καταρτισθεί δικαιοπραξία με αντιπρόσωπο.

Πώς όμως κάποιος (φυσικό ή νομικό πρόσωπο) ορίζεται ως άμεσος αντιπρόσωπος άλλου, με άλλα λόγια πώς αποκτά την έννομη εξουσία να τον αντιπροσωπεύει είτε γενικώς, δηλ. σε κάθε δικαιοπραξία που πρόκειται να καταρτίσει εκείνος είτε ειδικώς, δηλ. σε συγκεκριμένη δικαιοπραξία ; Ο διορισμός αυτός γίνεται με δήλωση βουλήσεως τινος, ότι συγκεκριμένο πρόσωπο θα είναι στο εξής αντιπρόσωπός του, γενικός ή ειδικός¹³ η δήλωση αυτή της βουλήσεως καλείται πληρεξουσιοδότηση¹³. Η πληρεξουσιοδότηση είναι μονομερής και απευθυντέα δικαιοπραξία, γι' αυτό και συντελείται με μόνη τη δήλωση βουλήσεως τινος¹⁴, είτε απευθείας προς τον πληρεξούσιο είτε προς τον τρίτο, με τον οποίο ο τελευταίος πρόκειται να συμβληθεί¹⁵. Εξ άλλου, μολονότι η πληρεξουσιοδότηση είναι κατά κανόνα άτυπη, ωστόσο συνήθως παρέχεται εγγράφως, προκειμένου ο πληρεξούσιος να μπορεί ευχερώς να αποδεικνύει προς τρίτους την προς αντιπροσώπευση τινός εξουσία του¹⁶. Με το έγγραφο αυτό, (το «πληρεξούσιο»), ο συμβαλλόμενος (εκτός εάν η πληρεξουσιοδότηση δηλώθηκε προς αυτόν – ΑΚ 217 § 1) λαμβάνει γνώση του ότι ο εμφανιζόμενος ενώπιόν του τρίτος είναι άμεσος αντιπρόσωπος του αντισυμβαλλομένου του. Συνεπώς, άμεση αντιπροσώπευση αφενός και πληρεξουσιοδότηση αφετέρου, διαφέρουν ριζικώς, αφού καθένα από τα έννομα αυτά μορφώματα καλύπτει

¹³ ΑΚ 216.

¹⁴ Δηλαδή δεν απαιτείται αποδοχή της δηλώσεως αυτής από τον πληρεξουσιοδοτούμενο προκειμένου να συντελεσθεί νόμω η πληρεξουσιοδότηση [**Σημαντήρας**, ανωτέρω, περιθ. αριθ. 980 σελ. 658. **Δεληγιάννης**, Η πληρεξουσιότης εις το παρ' ημίν ισχύον δίκαιον, (έκδ. 1954), § 16 σελ. 41. **Μπαλής**, ΓενΑ, § 113 αριθ. 1.]' εάν ο τελευταίος δεν επιθυμεί να είναι πληρεξούσιος, απαιτείται να δηλώσει αποποίηση, η οποία συνιστά παραίτηση από την ιδιότητά του ως πληρεξουσίου (**Σημαντήρας**, ανωτέρω, περιθ. αριθ. 994 σελ. 667. **Απ. Γεωργιάδης**, ανωτ., § 47 περιθ. αριθ. 26 σελ. 605).

¹⁵ ΑΚ 217 § 1.234

¹⁶ **Σημαντήρας**, ανωτ., περιθ. αριθ. 984 σελ. 661.

διαφορετικό πεδίο και έχει λόγο ύπαρξης για διαφορετικό λόγο¹⁷ λειτουργικώς δε, αλληλοσυμπληρώνονται, δεδομένου του ότι το καθένα δεν μπορεί να λειτουργήσει χωρίς το άλλο : η πληρεξουσιότητα προϋποθέτει την αντιπροσώπηση¹⁷ η τελευταία δεν μπορεί να λειτουργήσει, χωρίς την πληρεξουσιοδότηση.

4.2. Πληρεξουσιότητα – εντολή : Είπαμε παραπάνω, ότι με την πληρεξουσιοδότηση, ο πληρεξουσιοδοτούμενος αποκτά κατά το νόμο την εξουσία να συμβάλλεται για λογαριασμό του πληρεξουσιοδοτούντος/αντιπροσωπευομένου. Η εξουσία αυτή μπορεί να ποικίλλει ως προς την έκτασή της, δηλαδή τα όριά της μπορούν να διαφέρουν τόσο ως προς τον κύκλο των προσώπων με τα οποία ο πληρεξούσιος εξουσιοδοτείται να συμβάλλεται, όσο και ως προς τον κύκλο των υποθέσεων, που εξουσιοδοτείται να συμβάλλεται καθώς και ως προς τις κατηγορίες των πράξεων που δύναται να επιχειρεί αυτός για λογαριασμό του κυρίου των υποθέσεων¹⁷. Εάν ο αντιπρόσωπος υπερβεί τα όρια αυτά, τότε θεωρείται ότι ενεργεί χωρίς πληρεξουσιοδότηση, οπότε η δήλωση βουλήσεώς του δεν έχει καμιά έννομη συνέπεια για τον αντιπροσωπευόμενο¹⁸, έλκονται δε προς εφαρμογή οι ΑΚ 229-234.

4.2.1. Πώς συνδέεται όμως η πληρεξουσιοδότηση με την εντολή ; Λέχθηκε ήδη, ότι το κατά νόμο περιεχόμενο της πληρεξουσιοδότησεως είναι **αποκλειστικώς ο διορισμός τινος ως πληρεξουσίου άλλου**. Ουδέν πλέον ουδέν μείον αυτού. Επομένως, για την κατά νόμο στοιχειοθέτηση της πληρεξουσιοδότησης τινός, **δεν απαιτείται να διαλαμβάνεται στο πληρεξούσιο και η εντολή για διενέργεια συγκεκριμένης συμβάσεως**¹⁹. Η εντολή, με άλλα λόγια, δεν αποτελεί στοιχείο του πραγματικού, αλλά του ενεργού της

¹⁷ **Δεληγιάννης**, ανωτ., § 59 Ι σελ. 142. **Σημαντήρας**, ανωτ., περιθ. αριθ. 985, σελ. 662. **Σπυριδάκης**, ανωτ., § 311β, σελ. 778. Βλ. όμως **Παπαντωνίου**, (ανωτ., § 80 Ι 2 σελ. 474) και **Απ. Γεωργιάδη** (ανωτ., § 46 περιθ. αριθ. 21 σελ. 593 και § 47 περιθ. αριθ. 13 σελ. 601), κατά τους οποίους η έκταση της εξουσίας της αντιπροσωπεύσεως δεν ανάγεται στους κύκλους προσώπων ή υποθέσεων που αναφέρονται στην πληρεξουσιοδότηση, παρά προσδιορίζεται από το περιεχόμενο της εσωτερικής σχέσης μεταξύ αντιπροσωπευομένου αφενός και αντιπροσώπου αφετέρου (λ.χ. εντολής), στα πλαίσια της οποίας παρεσχέθη η πληρεξουσιοδότηση. Κατά τους δύο τελευταίους συγγραφείς, η υπέρβαση των ορίων ή η παρέκκλιση από τους όρους της εσωτερικής σχέσης, συνιστά υπέρβαση της πληρεξουσιότητας.

¹⁸ **Απ. Γεωργιάδης**, ανωτ., § 47 περιθ. αριθ. 20 σελ. 593.

¹⁹ Η σημαντικότερη αυτή παραδοχή, δεν φαίνεται – μολονότι ευδιάκριτη – να έχει γίνει αντιληπτή από την πρακτική. Γι' αυτό και είναι συνηθέστατο στα πληρεξούσια να εμπεριέχεται και εντολή προς σύναψη συμβάσεως, χωρίς όμως να καλείται προς υπογραφή **και** ο πληρεξούσιος, ως εντολοδόχος και συνεπώς αντισυμβαλλόμενος στη σύμβαση αυτή. Με άμεσο αποτέλεσμα, να μην αποδεικνύεται η κατάρτιση της συμβάσεως εντολής προς τον πληρεξούσιο, τουλάχιστον εγγράφως¹⁹ οπότε, το δικαστήριο αναγκαζόταν να προσφύγει σε άλλα αποδεικτικά μέσα, από τα οποία να προκύπτει η κατάρτιση της εντολής, συνηθέστατα δε δεχόταν σιωπηρή αποδοχή από τον εντολοδόχο της οικείας προτάσεως του εντολέως/πληρεξουσιοδοτούντος, προκειμένου να καταρτισθεί η σύστοιχη σύμβαση (ΑΚ 167, 189).

πληρεξουσιοδοτήσεως²⁰. Εντολή και πληρεξουσιοδότηση λοιπόν είναι έννοιες παράλληλες²¹ δυνατόν, δηλαδή, να συνυπάρχουν, οπότε η μία συμπληρώνει την άλλη. **Ο πληρεξούσιος συνεπώς διορίζεται και αναμένει να του παράσχει ο πληρεξουσιοδοτήσας εντολή να ενεργήσει συγκεκριμένη σύμβαση. Χωρίς άρα την εντολή αυτή, ο πληρεξούσιος δεν έχει την εξουσία να ενεργήσει ως αντιπρόσωπος του πληρεξουσιοδοτούντος.**

Κατά ταύτα, η πληρεξουσιοδότηση δεν ταυτίζεται με την εντολή²¹ ούτε την προϋποθέτει κι ούτε απαιτείται να συνοδεύεται από αυτήν και, γι' αυτό, αφενός μεν πληρεξουσιοδότηση εννοείται και χωρίς την ταυτόχρονη παροχή εντολής κι αφετέρου η παροχή εντολής δεν περιέχει κατ' ανάγκη και παροχή πληρεξουσιότητας²². Διότι, η μεν πληρεξουσιοδότηση είναι αποκλειστικώς η δήλωση προς τον αντιπρόσωπο ή τον τρίτο ή και στους δύο, ότι ένα πρόσωπο φυσικό ή νομικό είναι (εκούσιος) αντιπρόσωπος του πληρεξουσιοδοτούντος²³ και συνεπώς είναι το μέσο με το οποίο εκτελείται η εντολή όταν αυτή αναφέρεται σε εκτέλεση σύμβασης²⁴· αντιθέτως, η εντολή του πληρεξουσιοδοτούντος προς τον εντολοδόχο/πληρεξούσιο, (που είναι πλήρως ανεξαρτητοποιημένη από την πληρεξουσιότητα, όπως και η

²⁰ Ακριβώς όπως συμβαίνει και στις αναβλητικές αιρέσεις : Γίνεται σήμερα δεκτό, ότι η δικαιοπραξία περιλαμβάνει αφενός πραγματικό κι αφετέρου ενεργό τμήμα. Η αναβλητική αίρεση ανήκει στο ενεργό μέρος της δικαιοπραξίας (κι όχι στο πραγματικό της), υπό την έννοια ότι η δικαιοπραξία που τελεί υπό αναβλητική αίρεση, υφίσταται μεν νόμω, πλην τα έννομα εξ αυτής αποτελέσματα θα ενεργοποιηθούν εάν πληρωθεί η αίρεση (βλ. **Γαζή**, ΓενΑ II § 9 III 4 σελ. 73. **Αστ. Γεωργιάδη**, Νομολογιακά θέσεις εις την κατανομήν του βάρους της αποδείξεως, Δ. 11 σελ. 754. **Φαλτή**, Σχόλιο, Αρμ. ΚΖ, σελ. 213 επ. **Μπέη**, ΕρμΚΠολΔικ, υπό το άρθρο 69 § III 5 σελ. 378. **Τον ίδιο**, Η ανίσχυρος διαδικαστική πράξις, § 3 II 2 σελ. 87. ΕφΑθ 2388/1999 Ελλ-Δνη 43/1492).

²¹ Ο **Σπυριδάκης**, (ανωτ., § 318α σελ. 784) θεωρεί ότι η εντολή αποτελεί τη βασική σχέση, στην οποία στηρίζεται η πληρεξουσιότητα. Πράγματι, η πληρεξουσιότητα, ως εξουσία αλλά και ως αυτοτελής πράξη, ευρίσκει έρεισμα στην μεταξύ αντιπροσώπου (πληρεξουσίου) αφενός και αντιπροσωπευομένου αφετέρου έννομη σχέση, από την οποία και προσδιορίζεται το περιεχόμενο της εξουσίας που παραχωρήθηκε στον πληρεξούσιο. Από αυτή την εσωτερική σχέση – προς διάκριση από την πληρεξουσιότητα, η οποία αφορά τους τρίτους – προκύπτουν ποια είναι τα απέναντι αλλήλων (αντιπροσώπου και αντιπροσωπευομένου) δικαιώματα και υποχρεώσεις και οι εντεύθεν γεννώμενες αξιώσεις. Παρόμοια εσωτερική σχέση, πηγάζουσα συνήθως από σύμβαση, μπορεί να είναι και η εντολή (Ομοίως και **Σημαντήρας**, ανωτ., περιθ. αριθ. 974, σελ. 653-654. **Απ. Γεωργιάδης**, ανωτ., § 47 περιθ. αριθ. 13 σελ. 601. **Δωρής**, ανωτ., υπό τα άρθρα 216-217 περιθ. αριθ. 16 σελ. 373. **Παπαντωνίου**, ανωτ., σελ. 473-474). **Όμως, η εντολή αυτή, ως προϋφισταμένη της πληρεξουσιοδοτήσεως εσωτερική σχέση, δεν πρέπει να συγχέεται με την μεταγενέστερη εντολή, η οποία δίδεται στον πληρεξούσιο, προς ενεργοποίηση της οικείας εξουσίας που του παρεσχέθη με την πληρεξουσιοδότησή του.**

²² **Δεληγιάννης**, ανωτ., § 6 σελ. 13. **Μπαλής**, ΓενΑ έκδ. 1961 § 114 σελ. 305. **Ζέπος**, Ειδικό ΕνοχΔ, § 15 I 2 σελ. 436. **Καράσης**, στον ΑΚ των Γεωργιάδη/Σταθόπουλου υπό το άρθρο 713 περιθ. αριθ. 5 σελ. 728. ΕφΑθ 1189/1975 ΝοΒ 23/521.

²³ **Απ. Γεωργιάδης**, ανωτ. § 47 στο κείμενο και στην υποσημ. αριθ. 1 σελ. 597.

²⁴ **Δεληγιάννης**, ανωτ. § 6 σελ. 13. ΕφΠειρ 278/1988 Ελλ-Δνη 31/1476.

τελευταία από την εντολή²⁵) είναι το κινούν αίτιο, δυνάμει του οποίου αιτίου και μόνον ο τελευταίος δικαιούται να προβεί στην κατάρτιση της δικαιοπραξίας για λογαριασμό του αντιπροσωπευομένου, υπό την έννοια ότι ο αντιπρόσωπος/πληρεξούσιος, πριν να καταστεί εντολοδόχος της συναφούς εντολής από τον αντιπροσωπευόμενο, δεν έχει εξουσία να δικαιοπραγήσει για λογαριασμό του αντιπροσωπευομένου²⁶.

Επομένως, 1) πληρεξουσιοδότηση αφενός και εντολή αφετέρου, διαφέρουν και κατά περιεχόμενο : η πρώτη έχει ως περιεχόμενο αποκλειστικώς το ότι κάποιος χρίεται ως άμεσος αντιπρόσωπος άλλου αντιθέτως, το αποκλειστικό περιεχόμενο της δεύτερης συνίσταται ότι κάποιος εντέλλεται να διεξαγάγει ορισμένη υπόθεση του εντολέως/πληρεξουσιοδότη, η οποία οδηγεί σε κατάρτιση σύμβασης, γι' αυτό και είναι απαραίτητη η πληρεξουσιοδότηση αυτού (εντολοδόχου)²⁷ και 2) σε περίπτωση κατά την οποία ο αντιπροσωπευόμενος παράσχει στον πληρεξούσιο συγκεκριμένη εντολή να διεξαγάγει προς σύναψη δικαιοπραξίας, τότε και μόνον δικαιούται αυτός, ως αντιπρόσωπος του εντολοδόχου, να καταρτίσει την δικαιοπραξία αυτή, υποχρεούμενος όμως να εκτελέσει την εντολή, δηλαδή να καταρτίσει την δικαιοπραξία, σύμφωνα με το εκάστοτε περιεχόμενο της εντολής του τελευταίου (ΑΚ 717 εδάφ. α').

IV. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στο ανωτέρω έγγραφο της εταιρίας «....», τιτλοφορούμενο ως «Πληρεξούσιο», σαφώς αναφέρεται η βούληση των καταστατικών οργάνων (ήτοι των νομίμων εκπροσώπων) της εταιρίας να τον διορίσουν ως « ... αληθή και νόμιμο πληρεξούσιό της, ώστε για λογαριασμό της και επ' ονοματί της να ενεργεί όλες ή ορισμένες από τις παρακάτω ενέργειες, πράξεις, ζητήματα ή θέματα ...»²⁸.

Συνεπώς, παρέπεται ότι :

²⁵ βλ. **Δωρή**, ανωτ., υπό τα άρθρα 216-217 περιθ. αριθ. 16 σελ. 373-374. **Δεληγιάννη**, Η κατάχρηση της πληρεξουσιότητας στο ελληνικό αστικό δίκαιο, Αρμ. 1977, § 1 σελ. 509.

²⁶ **Τσιριντάνης**, Εντολή, πληρεξουσιότης, εξουσιοδότησις, στον τιμητικό τόμο Αρείου Πάγου, σελ. 373 επ. **Δεληγιάννης**, Η πληρεξουσιότης εις το παρ' ημίν ισχύον ιδιωτικόν δίκαιον, § 6 σελ. 13. **Μπαλής**, ανωτ., § 114 σελ. 305-306. **Καράσης**, ανωτ., σελ. 728. **Σημαντήρας**, ανωτ., περιθ. αριθ. 976 σελ. 654-655. **Δωρή**, ανωτ., υπό τα άρθρα 216-217 περιθ. αριθ. 16 σελ. 373-374 και περιθ. αριθ. 29 σελ. 378. **Καυκάς**, ΕνοχΔ, έκδ. 1974, υπο το άρθρο 713 § 4 υποσημ. αριθ. 4β σελ. 887.

²⁷ ΕφΠειρ 278/1988, ανωτ.

²⁸ Επισημαίνεται ότι οι όροι «πληρεξουσιότητα» και «πληρεξούσιος» είναι εντεταγμένοι νομοτεχνικώς στο Έβδομο Κεφάλαιο του Πρώτου Βιβλίου του Αστικού Κώδικα, που επιγράφεται «Αντιπροσώπηση και πληρεξουσιότητα» κι όχι στο Τέταρτο Κεφάλαιο του ίδιου Βιβλίου του ΑΚ, που επιγράφεται «Νομικά πρόσωπα».

1. Ο με το ως άνω πληρεξούσιο, δεν διορίσθηκε σαφώς και αναντιλέκτως νόμιμος εκπρόσωπος της διαληφθείσας αλλοδαπής εταιρίας, αφού δεν ορίσθηκε αυτός ως το όργανο, διά του οποίου η εταιρία αυτή σχηματίζει ίδια βούληση και ενεργεί προς τα έξω και

2. Αντιθέτως, με το ανωτέρω έγγραφο αυτός διορίσθηκε μόνον ως (εκούσιος άμεσος) αντιπρόσωπος της εν λόγω εταιρίας, (ήτοι ως τρίτος, εκτός του νομικού προσώπου της εταιρίας), με την εντολή να ενεργεί αποκλειστικώς υπό την ιδιότητά του αυτή, σε υποθέσεις μεταβιβάσεως της κυριότητας περιουσιακών στοιχείων της εταιρίας προς τρίτους, ήτοι υπογράφοντας τα οικεία συμβόλαια, πράξεις, λοιπές σχετικές συμφωνίες, έγγραφα κλπ, τα οποία θα ήταν απαραίτητα κατά το νόμο ή τη νομική κρίση αυτού, προς διεκπεραίωση της ως άνω εντολής της εταιρίας (εντολέως) προς αυτόν (εντολοδόχο).

Αθήνα, 2015